

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Quibusdam præmissis difficultas resolvitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

faria sit, eam breviter hinc aperire tentabimus. Sed quia duorum extremorum concordia non potest perfecte intelligi, nisi utriusque natura prius dignoscatur, ante quam illius difficillimæ concordie explanationem aggrediamur, aliqua de natura & origine libertatis, breviter hinc præmittenda & exponenda esse censuimus.

ARTICULUS I.

Quæ indifferentia sit de ratione libertatis creata?

§. I.

Quibusdam præmissis difficultas resolvitur.

1. **S**uppono tanquam certum & indubitatum in Schola D. Thomæ, essentiam libertatis, in sola spontaneitate, seu immunitate à coactione, non salvari; sed ad illam requiri indifferentiam activam, seu potentiam ad oppositum. Hoc ita verum & certum existimat S. Thomas, ut oppositam sententiam, non solum ut hæreticam & fidei contrariam, sed etiam ut totius moralis Philosophiæ principia subvertentem, proscribat. Nam quæst. 6. de malo art. uno hæc scribit: *Quidam posuerunt quod voluntas hominis ex necessitate moveatur ad aliquid eligendum, nec tamen ponebant quod voluntas cogereetur.... Hac autem opinio est hæretica, tollit enim rationem meriti & demeriti in humanis actibus, non enim videtur esse meritum vel demeritum quod aliquis sic ex necessitate agit quod vitare non possit. Est etiam annumeranda inter extraneas Philosophiæ opiniones, quia non solum contrariatur fidei, sed etiam subvertit omnia principia Philosophiæ moralis.*
2. Ratio etiam id suadet: Actus enim morales & humani debent subijci regulis morum, & ab illis dirigi & regulari: Sed actus necessarii, quamvis spontanei, & à coactione immunes, non possunt regulis morum subijci, nec ab illis dirigi aut regulari: Ergo nec esse actus humani, nec consequenter bonitatem aut malitiam moralem habere, & sic omnia Philosophiæ moralis principia funditus evertuntur. Major & Consequentia patent, Minor autem probatur. Illa actio non potest dirigi & regulari per regulas morum, quæ non est variabilis secundum medium & extrema, ita quod aliter se habere non potest: munus enim regulæ est imponere modum regulato, determinando ipsum ad unum, scilicet ad id quod recta ratio dicat: Atqui actus necessarii, licet spontanei, non sunt variabiles, sed determinati ad unum, ita quod aliter se habere non possunt: Ergo tales actus non subduntur regulæ, nec ab ea possunt dirigi aut regulari.
3. Confirmatur: Regula, ut talis, datur in supplementum naturæ, ita ut actus qui per principia naturalia non est determinatus, determinetur per principia moralia, scilicet regulas morum, quæ sunt recta ratio, & leges divinæ & humanæ: Cum ergo actus necessarii, licet spontanei, sint per principia naturalia determinati, non possunt subijci regulæ, nec ab ea dirigi & determinari.
4. Adde quod hæc sententia pugnat cum hoc celebri, Philosophiæ moralis principio: *Nemo peccat in eo quod vitare non potest*: quod S. Augusti-

nus lib. de duabus animabus cap. 11. usque adeo esse notum, & per se manifestum asserit, ut non solum à nemine ignoretur, sed & insuper à toto genere humano cantetur & declametur. *Nemo ista* (inquit) *cantant & in montibus pastores, & in theatris Poète, & indocti in circulis, & docti in bibliothecis, & Magistri in scholis, & Antistes in sacralibus, & in orbe terrarum genus humanum?*

Non est etiam omittendum, hanc sententiam, quæ totam libertatis essentiam in sola spontaneitate, seu immunitate à coactione collocat, à Calvini errore vix posse fecerit, & à Tridentini fulminibus se tueri: non enim alia ratione Tridentini Patres sess. 6. can. 4. contra Calvinum definiunt, stante motione gratiæ efficacis, liberum arbitrium posse dissentire, si vellet, nisi quia iudicant potentiam illam dissentientem esse de ratione libertatis. Ipseque Calvinus non negavit sub motione gratiæ efficacis voluntatem agere spontaneè & sine coactione, sed tantum à se ferri, sub tali motione illam non retinere potentiam ad oppositum, ut in Apologia Thomistarum fuisse ostensum est.

Hoc supposito tanquam certo, inquirimus quamam indifferentia sit de ratione libertatis creata? Duplex enim in voluntate creata potest dari, vel concipi indifferentia: una versatile, vaga, ac effrænata, quæ dicit potentiam eligendi se determinandi, independentem à divina motione & applicatione, & componendi dissentium, vel negationem actus, cum prærequisitis ad operandum, sive ut alii dicunt, potentiam dissentientiendi in sensu composito. Secunda vero non est ita vaga & effrænata, sed temperata subordinatione & subiectione ad Deum, ut primum liberum, primumque determinans, & consequenter divinæ motionis & applicationis necessitatem non excludit, nec importat potentiam dissentientem in sensu composito, sed tantum in sensu diviso: id est quod sub efficaci Dei motione voluntas retineat potentiam ad dissentientium, quamvis non possit actualem dissentium cum illa componere, vel conjungere. Primam indifferentiam Recentiores volunt esse de ratione libertatis creata: Thomistæ vero, aliique gratiæ efficacis defensores, illam rejiciunt, & alteram solum ad libertatis essentiam pertinere existimant.

Dico igitur: ad essentiam aut perfectionem libertatis, non pertinere indifferentiam illam versatilem, quæ divinæ motionis & applicationis necessitatem excludit: imò illam esse omnino impossibilem.

Probatur primò conclusio ex variis testimoniis D. Thomæ, quæ Tractatu præcedenti fuisse expendimus, quibus docet de ratione liberi arbitrii creati esse moveri & determinari à Deo, & consequenter ejus indifferentiam non debere esse ita vagam & effrænata, ut primi liberi motionem & determinationem excludat, sed temperatam subiectione & subordinatione ad Deum, ut primum liberum, primumque determinans. Insignis est locus i. parte quæst. 19. art. 3. ad 5. ubi ait: *Causa quæ est ex se contingens, oportet quod determinetur ab aliquo exteriori ad effectum, sed voluntas divina quæ ex se necessitatem habet, determinat ipsam ad volitum ad quod habet habitudinem non necessariam.* Quibus verbis hoc discrimen inter voluntatem divinam & humanam continetur, quod voluntas divina determinat se ipsam, abique eo quod ab alia priori causa determinetur, quia est primum liberum, & primum determinans.

simpliciter: voluntas autem humana est primum liberum, nec primum determinans simpliciter, sicut nec prima causa suarum operationum, non se determinat nisi prius naturā ab illa causa superiori, scilicet voluntate divini, que est primum liberum, primumque determinans, determinatur & inclinatur. Unde 3. contra Gentes cap. 2. sic habet. *Quod indifferenter se habet ad multa, non magis unum eorum operatur, quam aliud: unde à contingente ad utramque non sequeatur aliquis effectus, nisi per aliquid quo determinetur.* Idem docet Scotus in 4. dist. 49. per ad unum. 6. & dico ergo, his verbis: *Est contra naturam voluntatis determinari à causa inferiori, quia voluntas non est superior: non est autem contra naturam eius determinari à causa superiori: quia cum hoc fiat quod sit causa in suo ordine: Videri etiam potest per articulos 3. contra Gentes cap. 8. ubi eandem doctrinam discretè tradit.*

Confirmatur primò: Idem est liberum arbitrium seipsum determinare ad agendum, & seipsum movere & applicare. Sed per hoc quòd liberum arbitrium seipsum moveat & applicet, ut secundum movens & secundum liberum, non excluditur quin à Deo ut primo movente & applicante moveatur & applicetur: Ergo ex hoc quòd seipsum determinet, ut secundum liberum, & secundum determinans, non tollitur quin à Deo ut primo libero, primoque determinante determinetur. Major patet, Minor autem probatur ex eodem D. Thoma quaest. 3. de malo art. 2. ad 4. ubi sic ait: *Manifestum est quòd cum aliquid movet alterum, non ex hoc ipso quòd est movens, patitur quòd sit primum movens, unde non excluditur quin ab altero moveatur & ab altero habeat similiter hoc ipsum quòd movet: Similiter cum aliquid movet seipsum, non excluditur quin ab alio moveatur, à quo habet hoc ipsum quòd seipsum movet: & sic non repugnat libertati, quòd Deus est causa actus liberi arbitrii.* Item quaest. 24. de veritat. art. 1. cum sibi quinto loco objectisset, quòd mens humana, cum non operetur nisi ut à Deo mota, sicut instrumentum non agit nisi ut motum ab artifice, non seipsum movet, & consequenter non operatur liberè; respondet concedendo voluntatem à Deo moveri, sicut instrumentum ab artifice. *Per hoc tamen (inquit) non oportet quòd excludatur ratio libertatis, quia aliquid potest esse ab alio motum, quòd tamen seipsum movet.* Idem docet 1. p. 105 art. 4 ad 2. & 3.

Confirmatur secundò: Voluntas creata habet quòd le ad volendum determinet, ratione dominij quòd habet supra suos actus liberos; in tali enim dominio consistit ejus libertas, & consequenter facultas eligendi & se determinandi. Sed dominium illud quòd voluntas creata habet in suos actus liberos, non impedit quin Deus in illos perfectius & excellentius dominium habeat: Ergo quòd voluntas creata seipsum determinet, non impedit quin à Deo ut primo libero & supremo Domino determinetur. Major est evidens, Minor probatur primò ex Augustino sepe relato, asserente Deum habere eorum inclinandum omnipotentissimam potestatem, magisque habere in potestate voluntates hominum, quam ipsi homines, & dicente, quòd *non ita est liber homo, ut Deum non habeat Dominum, qui dicit sine me nihil potestis facere.* Secundò ex D. Thoma in 2. dist. 25. quaest. 1. art. 2. ad 3. ubi inquit: *Determinatio actionis & finis in potestate liberi arbitrii constituitur: unde remanet sibi dominium sui*

actus, licet non ita sicut primo agenti. Tertiò ratione: Nam dominium quòd voluntas habet supra suos actus liberos, non est supremum & absolutum, sed à Deo dependens, eiq; subordinatum: unde sicut videmus quòd dominium utile quòd Vassallus aut Feudatarius habet in fundum, non impedit quin Rex aut Dominus habeant in illum dominium supremum & directum; ita nec dominium quòd voluntas in suos actus liberos habet, impedit quin Deus nobilior & perfectior dominium in illos habeat.

Hanc rationem tangit S. Thomas 1. contra Gentes cap. 68. his verbis: *Dominium quòd habet voluntas supra suos actus, per quòd in ejus potestate est velle vel nolle, excludit determinationem virtutis ad unum (intellige ad unum per modum naturæ, non retinendo potentiam ad oppositum, qualiter ignis determinatur ad comburendum, & Sol ad illuminandum & violentiam cause exterius agentis; non autem excludit influentiam superioris cause, à qua est ei esse & operari.* Et 1. 2. quaest. 109. art. 2. ad 1. Homo (inquit) est dominus suorum actuum, propter deliberationem rationis, sed quòd deliberet vel non deliberet, etsi hujusmodi etiam sit dominus, oportet quòd hoc sit per deliberationem procedentem; & cum hoc non procedat in infinitum, oportet quòd finaliter deveniatur ad hoc quòd liberum arbitrium hominis moveatur ab aliquo exteriori principio quòd est supra mentem humanam, scilicet Deo.

Probatur secundò conclusio. Indifferentia illa versatilis quam Molina fingit in libertate creata, postulat ut voluntas, positis omnibus ad agendum prioritate rationis, naturæ & causalitatis prærequisitis, possit non agere in sensu composito, seu cum illis componere dissensum & negationem actionis: at hoc non solum non est de ratione libertatis creatae, sed etiam illi repugnat, & contradictionem involvit, ut infra ostendemus: Ergo talis indifferentia ad essentiam libertatis creatae non pertinet, & implicat contradictionem.

Tertiò, Hæc indifferentia Moliniana subtrahit à Deo rationem primi liberi, & primæ causæ respectu determinationis volutatis creatae; quia ut talis indifferentia in actum se exerat, nõ indiget cõkursu Dei prævio eam applicante, sed tantum simultaneo, & concomitante: concursus autem simultaneus determinatione volutatis creatae non causat, quia illam non determinat, sed potius ejus determinationem supponit, vel expectat, ut Tractatu præcedenti fuse ostendimus: Ergo talis indifferentia reiicienda est.

Deniq; eandem conclusionem probant omnia argumenta quibus necessitas gratiæ de se efficacis in Tractatu de auxiliis demonstrari solet: Hæc enim indifferentia versatilis & Moliniana, rectâ fronte cum necessitate talis gratiæ pugnat: unde, ut supra dicebamus, ab omnibus ejus defensoribus procul abjicitur.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò: SS. Patres comparant liberum hominis arbitrium aequilibrio aequè in utramque partem propenso, & cardini versatili, qui in ortum & occasum æquali facilitate vertitur: Ergo juxta SS. Patres libertas volutatis nostræ consistit in indifferentia illa in utramque partem versatili, quæ extrinsecam Dei motionem & prædeterminationem excludit. Consequentia videtur